

Finansira:
Evropska unija

Sufinansira Švedska
razvojna saradnja

Sweden
Sverige

FINALNA EVALUACIJA

Borba protiv diskriminacije, unapređenje ženskih radnih prava

Uvod i metodologija

Cilj evaluacije bio je ocijeniti postignute rezultate i dati preporuke za potrebe budućeg planiranja regionalne Koalicije protiv rodno zasnovane diskriminacije u pravcu rješavanja pitanja rodno zasnovane diskriminacije (GBD) i unapređenja radnih prava žena. U evaluaciji je primijenjen participativni pristup fokusiran na korištenje postojećih informacija i podataka. Podaci su prikupljeni kroz pregled dostupne dokumentacije, intervju sa ključnim informatorima, upitnike za samoprocjenu i online anketu za zainteresirane strane, implementacijske partnere (IP) i podugovorene korisnike grantova (SG) podržane u okviru Akcije. Ukupno su konsultirane 33 zainteresirane strane (29 žena, 4 muškarca), uključujući IP, SG, vladine aktere i nevladine subjekte povezane sa Akcijom, sa ciljem da se sagledaju njihove perspektive i iskustva.

Ključni nalazi

Općenito, Akcija je ocijenjena kao veoma relevantna i uspješno provedena, sa visokim nivoom efektivnosti i efikasnosti. Akcija se smatra posebno važnom za grupe koje se bave ženskim ljudskim pravima/OCD jer je dodatno povećala njihove kapacitete za primjenu zakonodavstva o zabrani diskriminacije, provođenje istraživanja, monitoring (posebno vezano za GBD i radna prava), zagovaranje, angažmana građana i umrežavanje. Akcija je olakšala učenje i podržala razmjenu iskustava. Postoji visok nivo vlasništva nad ovom intervencijom kod većine aktera, OCD i institucija, koje su duboko uključene i posvećene cilju borbe za prava žena i zabranu diskriminacije u radu. **17 promjena** je dokazano proizišlo iz inicijativa zagovaranja OCD. **199 slučajeva borbe protiv diskriminacije** dostavljeno je nadležnim institucijama i praćeno do propisnog rješavanja. **183 različite OCD** su uključene u inicijative zastupanja, procese donošenja odluka i reforme vezane za radna prava žena. **30** izmjena zakona i politika je predloženo vezano za acquis o rodnoj ravnopravnosti. **23** aktivnosti su poduzete od strane relevantnih institucija (npr. Nacionalni mehanizmi za rodnu ravnopravnost, Ombudsmeni, Inspektorati rada), koje su podržale napore OCD da omoguće provedbu zakonodavstva o zabrani diskriminacije. **14** istraživačkih izvještaja (7 polaznih u 2019. i 7 finalnih u 2022.) je objavljeno, uključujući dva u svakoj zemlji i dva regionalna izvještaja. Ovo su bile prve rodne analize objavljene na temu GBD-u na Zapadnom Balkanu (ZB). Mediji su **558** puta izvještavali o pitanjima koja se odnose na diskriminaciju žena na radnom mjestu, a **299** sastanaka za podizanje svijesti uspješno je iskorišteno za poboljšanje razumijevanja GBD.

Relevantnost: Akcija je veoma relevantna za potrebe i prioritete ciljanih grupa, ključnih aktera i krajnjih korisnika.

Efektivnost: Akcija je u potpunosti postigla rezultate na nivou ishoda i nema razlika između grupa. Koalicija je premašila svoje ciljeve po većini pokazatelja. Partneri su uspostavili vrlo efikasna partnerstva sa relevantnim institucijama u svakoj zemlji. KWN primjenjuje vrlo efikasan pristup pri podugovaranju grantova, dopirući do različitih lokalnih OCD. Bolje planiranje ljudskih resursa, poboljšana partnerstva s poslovnim sektorom i sindikatima, detaljna analiza i praćenje strategija zastupanja u zemljama, te uključivanje većeg broja korisnica u inicijative zagovaranja na nacionalnom i regionalnom nivou identificirani su kao neki od glavnih faktora pod kontrolom partnera koji su mogli doprinijeti efikasnijem zagovaranju.

Efikasnost: Općenito, Akcija je ocijenjena kao izuzetno efikasna. Resursi su korišteni prema utvrđenim ciljevima. Partneri u Koaliciji su blagovremeno i adekvatno reagirali na pandemiju COVID-

Implementirao:

Gender Alliance for Development Center
Qendra Aleanca Gjimore për Zhvillim

KVINNA
KVINNA

REACH-OR
research in action

WOMEN'S RIGHTS CENTER
CENTAR ZA ŽENSKA PRAVA

19. Uspjeli su uspješno koordinirati i uspostaviti saradnju jedni sa drugima, drugim OCD koje rade u istoj oblasti, državnim organima i međunarodnim akterima. Glavne komponente koje Akciju čine efikasnom i konkurentnom uključuju: njenu regionalnu dimenziju, njeno trajanje, široku uključenost značajnog broja lokalnih OCD, relevantnih institucionalnih i vaninstitucionalnih aktera i partnera, zagovaranje zasnovano na dokazima i činjenicu da je ovo prva Akcija usmjerena na GBD na državnom i regionalnom nivou, kroz prikupljanje informacija za potrebe zagovaranja i diskusija u Briselu, te delegacija i ureda EU u zemljama ZB.

Uticaj: Političke i zakonske promjene podržane Akcijom imat će trajni utjecaj u promoviranju i zaštiti radnih prava žena. Akcija je dovela do sudskih sporova u slučajevima GBD u oblasti rada, u nekim zemljama prvi put, što direktno doprinosi uspostavljanju sudske prakse. Akcija je imala vidljivu karakteristiku regionalnog umrežavanja i obiman uticaj u pogledu uspostavljanja dobrih partnerstava i prenošenja znanja (*know-how*) iz prethodnih, sadašnjih i budućih projekata koje finansira EU i drugi donatori. Akcija je direktno uticala na uspostavljanje relevantnih podataka o GBD na radu.

Održivost: Akcija je proizvela održive rezultate na različitim nivoima: (i) Regionalno zagovaranje, (ii) Nacionalna politika (sistem), (iii) Organizacioni razvoj i stabilnost i (iv) Krajnji korisnici u zajednici. Rezultati Akcije na ovim nivoima imaju različite stepene održivosti sa najvećom vjerovatnoćom održavanja postignutih rezultata na nivou regionalnog zagovaranja, nacionalne politike i organizacionog razvoja. Održivost rada IP i SG na nacionalnom nivou i direktno pružanje usluga korisnicima i dalje su kritični zbog zavisnosti od donatorskog finansiranja i nedovoljnog javnog finansiranja na centralnom i lokalnom nivou, iako se to razlikuje od zemlje do zemlje.

Koherentnost: Ova Akcija se može smatrati *jedinstvenom* jer je postojalo vrlo malo sličnih inicijativa za rješavanje problema GBD na radu. Dodatna vrijednost EU je u potpunom regionalnom pristupu koji je kombiniran sa sektorskim pristupom, a koji su bili direktno povezani s procesom pristupanja EU i koji koriste taj proces za olakšavanje i podršku zagovaranju OCD.

Ostala pitanja: Kroz aktivnosti u okviru Akcije promovirano je razumijevanje GBD, te prava i prakse u oblasti rodne ravnopravnosti. Osim toga, Akcija je unaprijedila razumijevanje pitanja seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu. Restrikcije zbog pandemije imale su pozitivan uticaj na okoliš zbog smanjene upotrebe prijevoza. Inkluzivan pristup koji ne izostavlja nikoga i pristup zasnovan na pravima primijenjen je na nivou cijele Akcije.

Ključne preporuke

- Provoditi konsultacije s korisnicima uz primjenu feminističkog pristupa i pristupa *Ne nanosi štetu* u osmišljavanju budućih akcija, osiguravajući participativni pristup (Koalicija).
- Pružati dosljednu podršku organizacijama civilnog društva u cilju daljeg podizanja svijesti o radnim pravima i GBD u cilju zadržavanja pažnje vlada (EU i Švedska agencija za međunarodni razvoj i saradnju, Sida).
- Nastaviti pomagati ženskim OCD u razvoju kapaciteta za podršku ženama koje su žrtve GBD na radnom mjestu, pružati pravnu pomoć i sarađivati sa sudovima u praćenju predmeta i zagovaranju na svim nivoima (Koalicija).
- Nastaviti pružati podršku koalicijama koje direktno podržavaju lokalne OCD koje direktno, efikasnije i na održiv način služe grupama kojima je to najpotrebnije. Podugovaranje grantova putem OCD koje imaju iskustva i za to su kvalificirane je važno, kako bi se obuhvatile OCD koje imaju teškoća da direktno apliciraju za sredstva EU.
- Nastaviti podržavati izgradnju kapaciteta OCD kroz slične grantove. Preporučuju se dugoročniji projekti za SG i više finansiranja, ako je moguće, sa sredstvima EU i u granicama podugovaranja grantova, što može omogućiti lokalnim OCD da ostvaruju bolje rezultate i postignu održivije i dugotrajnije promjene (Koalicija, EU i Sida).
- Dalje njegovati interaktivno, stalno, na dokazima zasnovano zagovaranje promjena u pravcu održivog usklađivanja nacionalnih zakona sa pravnim tekovinama EU u oblasti rodne ravnopravnosti (Koalicija).
- Najbolje prakse, stečeno znanje, učenje i metodologije istraživanja treba dalje razvijati i replicirati u budućem sličnom programiranju (Koalicija).

Ovaj dokument je pripremio Tim za evaluaciju, koji čine Mirela Jonuzaj (Voditeljica tima), Edlira Ngjeci Shima i Maida Čehajić-Čampara. Ovaj proizvod ne odražava nužno stavove i mišljenja KWN ili njegovih partnera, niti Evropske komisije ili Švedske agencije za međunarodni razvoj i saradnju, koje su finansirale ovu evaluaciju.